

УДК 159.9:81

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-3-240-250

CURRENT STATE OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE FORMATION IN PRESCHOOLERS

СУЧАСНИЙ СТАН СФОРМОВАНОСТІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Vitalina LYSYTSIA,

PhD in Pedagogy

vitalion482@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2228-2013>

Віталіна ЛИСИЦЯ,

кандидат педагогічних наук

Arsen KONOPLIA,

Degree-Seeking Student

arsenkonoplia@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6823-3471>

Арсен КОНОПЛЯ,

здобувач вищої освіти

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv
National Pedagogical University,

✉ 24, Kyiiska Str., Hlukhiv, Sumy
oblast, 41400, Ukraine

Глухівський національний
педагогічний університет
імені Олександра Довженка,
✉ вул. Київська, 24, м. Глухів,
Сумська обл. 41400, Україна

Original manuscript received: October 30, 2023

Revised manuscript accepted: November 19, 2023

ABSTRACT

The scientific publication presents the practical results of the research on the topic «The Current State of Foreign Language Communicative Competence Formation as a Component of Successful Interpersonal Interaction of Preschoolers» The authors of the article note that in the conditions of today's realities, the issue of foreign language communicative competence formation is extremely relevant and is accompanied by the preparation of the young generation for communicative activities both in their native and in foreign language environments, which will contribute to their successful socialization in future. The purpose of the author's research was to present the obtained practical results within the scientific publication regarding the current state of foreign language communicative competence formation as a component of successful interpersonal interaction of preschoolers; to find out the priorities, risks and prospects of the researched issue. The authors emphasize the importance of languages in human life; refer to the historical retrospective regarding the emergence and formation of English language. Special attention is paid to consideration of the sensitivity of the preschool period for learning a foreign language, in particular attention is paid to the anatomical and physiological basis of speech.

The question of bilingualism is revealed: the language policy of society, the political coloring of bilingualism; bilinguals and monolinguals and their language abilities; the impact of learning a foreign language on the general development of a person. The value of the presented scientific intelligence is the author's research, the results of which are: video materials and questionnaire results, which proved the importance of learning English from preschool age. The authors see prospects for further scientific research in the study of the issues of bilingualism and multilingualism in the conditions of forced migration of Ukrainians due to a full-scale war with russia.

Keywords: *English, foreign language communicative competence, preschoolers.*

В умовах реалій сьогодення питання формування іншомовної комунікативної компетентності є надзвичайно актуальним і супроводжується підготовкою молодого покоління до комунікативної діяльності як у рідному, так і в іншомовному середовищах, що сприятиме їх успішній соціалізації в майбутньому. Розглянемо актуальність проблеми з таких аспектів, як-от: *глобалізація економіки та культури*: сучасний світ стає все більш глобалізованим, і мовна компетентність у різних країнах вважається ключовою для успіху в бізнесі, міжнародних відносинах та інтернаціональному спілкуванні; *Інтернет та технології*: завдяки науково-технічному прогресу людство володіє вільним доступом до інформації та ресурсів з можливостями віддаленого спілкування з людьми будь-якої точки світу, знання іноземних мов надають можливість брати участь в глобальному спілкуванні; *міграція в умовах війни в Україні та міжнародні відносини*: зростання мігрантів і вільний рух людей між країнами підкреслює необхідність розуміння інших мов і культур для успішного впорядкування особистого життя в іншій країні; *освіта*, яка в умовах повномасштабної війни є пріоритетом номер два: глобальна освіта вимагає розширення мовної компетентності, а знання інших мов полегшує процес навчання за кордоном; *міжкультурне розуміння*: навчання іншомовній комунікативній компетентності сприяє виникненню інтересу та формує етичне ставлення до інших культур; *ринок праці*: багато міжнародних компаній та організацій вимагають від своїх працівників володіння іноземними мовами, особливо в сферах дипломатії, туризму, маркетингу, менеджменту та інших галузях; *підвищення культурно-просвітницького рівня*: вивчення іноземних мов розширює кругозір індивіда й сприяє його культурному багатству та розвитку особистості загалом.

Отже, іншомовна комунікативна компетентність залишається актуальною, нагальною і надважливою компетентністю в перипетіях сучасності, сприяючи як особистісному розвитку, так і успіху людини в різних сферах життя.

Метою нашого практичного дослідження, результати якого ми стисло репрезентуємо в межах нашої наукової публікації, було дослідити сучасний стан сформованості іншомовної комунікативної компетентності як складника успішної міжособистісної взаємодії дітей дошкільного віку; з'ясувати пріоритети, ризики та перспективи досліджуваного питання.

У процесі дослідження ми використали *методи опитування*: бесіда, інтерв'ю, анкетування та *теоретичний метод педагогічного дослідження* – аналіз наукової літератури.

Скільки мов існує у світі – неоднозначне, дискусійне питання, оскільки підрахувати їх точну кількість не можуть навіть провідні вчені-лінгвісти. На жаль, наука не дає точної відповіді на це запитання. Хоча деякі джерела засвідчують, що кількість мов може варіюватися від 2 до 60 тисяч. Все залежить від того, де проводити кордон між мовою та діалектом. На державному рівні визнані 95 мов. Найпопулярніші:

англійська – вважається офіційною у 54 країнах; французька – визнана у 35 державах; арабська – у 27 країнах світу.

До топ десяти мов за кількістю носіїв входять: китайська (понад 1 мільярд носіїв); англійська (близько 400 мільйонів носіїв); хінді (понад 300 мільйонів); іспанська (понад 300 мільйонів); арабська (понад 240 мільйонів); бенгальська (понад 200 мільйонів); португальська (понад 180 мільйонів); індонезійська/малайська (понад 160 млн); японська (понад 125 мільйонів) (Вікіпедія, 2023). За даними найбільшого каталогу мов «Ethnologue», станом на 2023 рік у світі налічується понад 150 мовних сімей. Найбільшою вважається індоєвропейська мовна сім'я, оскільки її мовами говорить близько 3 млрд. людей. Сюди відносяться англійська, французька, іспанська, грецька, українська та інші мови (Вікіпедія, 2023).

Мовою міжнародного спілкування, діловою та однією з найпоширеніших у світі є англійська. Насправді, вона вже давно ввійшла в наше повсякденне життя. Про це свідчать багаточисленні англомовні запозичення в українській мові (англіцизми). Англіцизм, за тлумаченням українського мовознавця Віталія Радчука, – це різновид запозичення; слово, його окреме значення, вислів тощо, які запозичені з англійської мови або перекладені з неї чи утворені за її зразком. Як правило, вони зберігають ознаки свого походження (Шустак Ю, 2010: 153). У переважній більшості це слова, що стосуються техніки, мореплавства та військової справи, політики, економіки та торгівлі, спорту, одягу й тканин, їжі та напоїв, культури.

Про актуальність формування іншомовної компетентності, а точніше англомовної, свідчить і факт того, що президентом України 28 червня 2023 року був поданий до Верховної Ради законопроект № 9432, який передбачає, що англійська мова має стати обов'язковою вимогою при призначенні на посаду державних службовців. У першій статті документа зазначається, що «держава сприяє вивченню англійської мови громадянами України» і передбачається, що в дитячих садочках учні старшого дошкільного віку обов'язково вивчатимуть англійську. Обов'язкове вивчення англійської в закладах дошкільної освіти запрацює з 1 вересня 2026 року. Інші норми запрацюють через два роки з дня набрання чинності законом (Проект Закону, 2023).

Безсумнівно, історія мови будь-якої міцно пов'язана й інтегрована з історією народу, суспільства, розвитку матеріальної й духовної культури, бо в мові фіксуються наслідки пізнавальної діяльності людства. А отже, поставлена проблема вимагає звернення й до історичної ретроспективи. Історію становлення і розвитку іноземної (англійської) мови можна умовно поділити на три періоди: давньоанглійський, середньо-англійський, і сучасний період. Англійська мова сформувалася на основі говорів германських племен (англів, саксів, ютів і частини фризів), які переселилися з континенту на Британські острови в 5 ст. Унаслідок подальших завоювань території сучасної Великої Британії англійська мова зазнала великого впливу скандинавських (8–11 ст.) і французької (11–15 ст.) мов. Упродовж 15 ст. відбувалися зміни в системі голосних, правописних нормах, графічному

оформленні звуків. Мова поступово наближалася до унормованого літературного варіанта, який остаточно сформувався в 15–16 ст. на основі діалекту м. Лондона. У цей період англійська мова активно запозичувала іноземні слова, що значно розширило її лексичний склад. У 1755 році Семюел Джонсон опублікував перший тлумачний словник англійської мови, який налічував близько 43 тис. слів (Вікіпедія, 2022).

Чому ж іншомовна комунікативна компетентність є складником успішної міжособистісної взаємодії дітей дошкільного віку? Слід дати відповіді на такі запитання: «У якому віці формується, «дозріває» мова? Чи здатна, наприклад, дитина в дошкільному віці оволодіти одразу декількома мовами та які передумови її мовленнєвого розвитку? Хто такі білінгви і чи є білінгви кращими за монолінгвів?».

Кожного разу, коли ми читаємо, слухаємо, пишемо чи говоримо, у мозку відбувається незліченна кількість процесів, за які відповідальні різні його частини. Найважливішою в цьому всьому є зона Верніке (сенсорно-мовна зона), яка відповідальна за обробку та інтерпретацію того, що ми почули (University of Delaware, 2019). Центр Брока відповідальний за те, щоб наші думки почув світ. Ця зона допомагає нам координувати та планувати рухи нашого мовленнєвого апарату. Також важливою є кутова звинина, яка відповідальна за візуалізацію почутої інформації. Якщо говорити про вивчення іноземних мов, то в цьому процесі беруть участь й інші частини нашого мозку, зокрема гіпокамп, який відповідальний за консолідацію нашої пам'яті, вазальні ядра тощо (Sorace, A., Ladd, B., 1995).

Дуже часто дорослі недооцінюють немовлят і вважають, що їхній мозок є такою собі табула расою, себто пустою дошкою, яка всмоктує в себе із середовища абсолютно це підряд. Але правда полягає в тому, що від народження діти вже володіють базовими вміннями і знаннями. У їх мозку вже є чітко сформовані структури, відповідальні за різні сфери мовленнєвого розвитку, зокрема за розуміння мови. Найцікавіше, що вивчення мови не починається тоді, коли дитина вимовляє своє перше слово: мама, тато тощо. Як свідчать дослідження, під час III триместру вагітності плід здатний розпізнавати та чути звуки, які надходять ззовні. Імовірно, що мелодика мови проникає крізь стінку матки, і плід починає її мимоволі запам'ятовувати. Як тільки немовлята народжуються, вони вже здатні розпізнавати більшість приголосних та голосних, які існують у будь-якій мові світу. І саме у 1 рік життя вони засвоюють саме ті звуки, які є притаманними для їх рідної мови. Байдуже, де вони народилися чи які гени успадкували, адже якщо їх занурити в моно- чи білінгвальне середовище, то за кілька місяців їх слух зможе підлаштуватися під фонологію цих мов. На жаль, у дорослому віці ми втрачаємо цю неймовірно гнучкість; і хоч у світі існує близько 800 фонем, себто звуків, нашому мозку буває деколи важко відрізнити деякі з них. А це все пов'язано з тим, що власне в дитинстві ми чули лише ті звуки, які використовували наші батьки. Тому, до прикладу, японці, які з часом переїхали в іншу країну і в принципі змогли опанувати її мову, не можуть

відрізнити звуки (л) та (р), адже для їх мозку ці звуки звучать однаково. І тому можуть робити помилки в словах рік та лік, колона чи корона. Цей сенситивний період, коли ми вчимося розрізняти різні звуки, є доволі коротким, і саме тому однорічна дитина є вже менш здібною ніж кількामीсячна. Та варто розуміти, що хоч навчальний потенціал поступово падає, але він ніколи не досягає позначки нуля і може різнитися від «індивіда до індивіда».

Якщо ж говорити про інші рівні засвоєння мови, до прикладу, граматики – то це віконце для змін, яке є відкритим набагато довше: спостереження за дітьми, які мігрували в чужу країну у віці 3-4 років, засвідчують, що вони могли прекрасно спілкуватися новою мовою але все ж мали маленький акцент, який місяцями міг видавати їх походження. Здібності до вивчення граматики поволі знижуються протягом усього нашого дитинства і різко падають у віці 17 років. Тому вчені радять вивчати другу іноземну мову до десятирічного віку. Що ж стосується лексики, то наш мозок є надзвичайно пластичним, аби запам'ятовувати нові слова впродовж усього періоду життя.

Чи ж справді люди, які знають дві або більше мов, є набагато розумнішими і мають супер мозок, аніж ті, які знають одну мову? Почнемо з того, що існує два типи білінгвізму: перший – одночасний, коли батьки з дитинства розмовляють з дитиною двома різними мовами, а другий – послідовний, який знайомий кожному з нас, коли дитина починає вивчати другу іноземну мову в садочку, школі, університеті, тобто тоді, коли вона вже навчилася розмовляти своєю рідною мовою. Головною відмінністю між одночасними та послідовними білінгвами є те, що ті, хто вивчали одразу дві мови паралельно, не будуть мати акценту (адже момент, коли вони були немовлятами, їх мозок навчився підлаштовуватися під фонетику одразу двох мов). Парадоксальною й унікальною здатністю є те, що вивчення двох мов одночасно не утворює в голові дитини плутанину. Діти не зіштовхуються з такою проблемою, адже їх мозок дуже вміло розмежує і відрізняє, яку саме мову вони заразчують, чи якою саме мовою вони зараз говорять, оскільки в кожній мові є свої звуки, ритмічність. Тому мозок дитини здатен їх розрізняти і без проблем перемикається з однієї мови на іншу.

Що ж до переваг білінгвів чи мультилінгвів над тими людьми, які знають лише одну мову, – це питання є дещо контраверсійним і на нього немає однозначної відповіді. У просторі інтернету є безліч наукових статей, які говорять, що ці плюси є (Emilie Massa, Barbara Köpke, Radouane El Yagoubi, 2020; Kenneth R Paap, Zachary I Greenberg, 2013); Filippi, R., Bright, P., 2023), а ще додамо медіа, які почали активно просувати ці тези, і на виході отримуємо, що вивчення іноземних мов – це ледь не як заняття в спортзалі. Не все так однозначно. Безперечно, знання іноземної мови має свої переваги: до прикладу, ви будете знати іншу мову – логічно, але в одній з наукових статей, опублікованій нещодавно, дослідники самі спростовують власні твердження щодо когнітивних переваг білінгвів,

посилаючись буцім-то на малу доказову базу, недостатньо велику вибірку, що не дозволяє власне робити однозначні висновки (Angela de Bruin, Barbara Treccani, and Sergio Della SalaView, 2014).

Ще одне дослідження показало, що білінгви справді можуть виконувати деякі завдання краще монолінгвів, але це були мовні завдання (Kenneth R Paap, Hunter A Johnson, Oliver Sawi, 2015).

Феномен білінгвізму по-різному сприймався суспільством і має політичне забарвлення. Так, мовна ситуація в кожній країні відрізняється своїми особливостями, тому питання білінгвізму в публікаціях науковців різних країн має специфічне національне забарвлення. Основними факторами впливу на оцінку двомовності були і є: особливості історичного розвитку, структура суспільства та національна й наднаціональна (загальноєвропейська) мовна політика, яка реалізується як у політиці держави щодо державної мови/мов, регіональної мови/мов, мов національних меншин, так і щодо навчання іноземних мов в системі освіти. Але якщо в минулому лише окремі особи володіли мовою міжевропейського спілкування, то сьогодні, зважаючи на тотальне домінування англійської мови, двомовність за формулою «рідна мова + англійська» набула масового характеру.

Для розуміння білінгвізму та багатомовності (мультилінгвізму) суттєве значення мають поняття «рідна мова» та «двомовність». «Рідна мова» є складним поняттям. Його детально описує за чотирма критеріями Туве Аніта Скутнабб-Кангас в своєму дослідженні, датованому ще у 1981 р. «Bilinguism or not». Цими критеріями дослідниця вважає: походження, компетентність, практичне використання та ідентифікацію. Дослідження показало, що кожна особа, яка перебуває в полікультурному та мультилінгвальному середовищі, може мати 2-4 «рідні» мови. Що стосується ідентифікаційного критерію, то, за Туве Аніта Скутнабб-Кангас, можна говорити про внутрішню та зовнішню самоідентифікацію. Внутрішня ідентифікація особистості як такої, а зовнішня – як частини соціуму, що представляє одну мову. Це свідчить про те, що поняття «рідна мова» є не тільки досить складним для однозначної дефініції, але й може охоплювати в кожному конкретному випадку кілька мов (Tove Skutnabb-Kangas, 1981). Саме тому, навчаючи дітей дошкільного віку англійської чи іншої іноземної мови, ми керуємось принципом «опори на рідну мову».

Інформація в дослідженнях науковців про нібито негативний вплив білінгвізму на особистість була актуальною аж до 70-х років ХХ століття.

Так, у контексті ситуації в Німеччині Герхард Кегель вказував на гальмування інтелектуального розвитку дитини; Джошуа Фішман підкреслював, що негативний вплив двомовності виявляється передусім у соціальній сфері, а його показниками є бідність, слабкість, нерезультативність та підпорядковане соціальне становище двомовних осіб. Відповідно, тому, хто мав бажання чогось досягти в професійному, інтелектуальному та соціальному плані, слід було відректися, полишити білінгвізм і зосередитися на засвоєнні однієї мови (Гаманюк В., 2013).

Сучасні дослідження вказують на протилежне: білінгвальні діти в інтелектуальному розвитку, дивергентному мисленні, спостережливості й аналізі різних мовних аспектів, з позиції сформованості металінгвістичної свідомості, у сприйнятті невербальних засобів комунікації мають кращі успіхи, на противагу монолінгвальним. З посиленням глобалізації, міграційних процесів, що викликані «присутністю» інших культур у межах колишніх національних держав та зростанням інтересу до інших народів та їх мов, кардинально змінилася не лише думка науковців, але й ставлення пересічних громадян до ідеї білінгвального навчання.

З метою вивчення труднощів, пов'язаних з комунікацією іноземними мовами, практична частина нашого дослідження передбачала створення онлайн-анкетування (Конопля А., Лисиця В., 2023). За його статистичними даними, окреслили такі показники, як число опитуваних (119 осіб); вікову піраміду респондентів (мінімальний вік – 16 років, максимальний вік – 54 роки; гендерну залежність (79% жіночої статі, 94 особи / 21% чоловічої статі, 25 осіб); застосування мови в повсякденному житті (українська – 108 осіб, англійська – 6 осіб; п. інше – 5 осіб). Більшість респондентів зазначили, що почали вивчати іноземну мову (англійську) не з дошкільного віку, а зі школи, що в майбутньому могло заблокувати їх мовний потенціал (52 особи не впевнені у власних силах, мають збіднілий словниковий запас, неправильно вимовляють слова; 27 осіб бояться робити помилки та осуду зі сторони комунікантів: рідних, друзів, сусідів, колег, знайомих; 24 особи твердо переконані в тому, що вивчення іноземної мови взагалі непотрібне, адже все можна перекласти за допомогою сторонніх ресурсів; 16 осіб зазначили, що під час опанування англійської мови їм заважає лінгвістична навантаженість (наприклад, встановленню детермінантних (причинно-наслідкових) зв'язків та мали прогностичний характер, значна частина респондентів схильні думати, що сучасні діти стануть поколінням поліглотів (52%), задля вивчення іноземної мови достатньо формули «ціль+мотивація» (82,4%), й спростували твердження щодо індивідів, які вивчають дві мови, а саме: вказали на те, що вони «не блукатимуть» між двома мовами, а будуть відчувати себе впевнено між двома культурами, які сповнені цікавістю та спонукають до нових відкриттів.

Практична значущість нашого дослідження полягає в тому, що з метою порівняння та з'ясування комунікативної ситуації сучасного стану сформованості англійської комунікативної компетентності в дітей дошкільного віку та дорослих містян, а також, щоб підкреслити все-таки необхідність вивчення англійської мови з дошкільного віку, ми взяли інтерв'ю у пересічних громадян, а також відвідали «Центр розвитку дитини «Веселка», де в ігровій формі поспілкувалися з дітьми іноземною мовою (англійською). Підкреслимо, що діти дошкільного віку бачили нас уперше (посилання на відео матеріали в списку літератури) (Конопля А., Лисиця В., 2023; Інтернет-конференція, 2023).

У процесі соціометрії з дорослими ми зіштовхнулися з їх настороженістю, страхом до комунікації, подекуди бажанням втекти від

співрозмовника (комунікативними бар'єрами). Англійська мова є надзвичайно розвиненою та багатогранною (про це ми згадували в ретроспективному аналізі), вона сповнена низкою лексико-семантичних засобів вираження, котрі й викликали бар'єри в міжособистісному спілкуванні. Чимало людей комплексували, коли чули речення чи словосполучення англійською мовою, – виникала псевдозамінка в спілкуванні.

Для того, щоб підкреслити важливість формування іншомовної комунікативної компетентності (маємо на увазі англійську мову як іноземну), ми з'ясували значення знань іноземних мов у сучасному світі, для успішного особистісного розвитку людини, для професійної самореалізації; розвіяли міфи про те, що вивчення іноземної мови замінює тренування в спортзалі та потребує «супермозку»; на основі студювання наукових досліджень упевнилися в тому, що дошкільний вік є сенситивним періодом для вивчення іноземної мови. Чим раніше – тим краще. І хоча навчальний потенціал поступово падає, але він ніколи не досягає позначки нуля і може різнитися від «індивіда до індивіда».

Розібралися, хто такі білінгви і які вони бувають, що головною відмінністю між одночасними та послідовними білінгвами є те, що ті, хто вивчали одразу дві мови паралельно, не будуть мати акценту (адже момент, коли вони були немовлятами, їх мозок навчився «підлаштовуватися» під фонетику одразу двох мов); для порівняння провели анкетування з дорослою аудиторією та поспілкувалися іноземною мовою з пересічними містянами, провели зустріч з дітьми дошкільного в «Центрі розвитку дитини «Веселка».

Ретроспективний аналіз засвідчив, що білінгвізм не завжди сприймався суспільством позитивно, а часом навіть засуджувався і вважався ганебним явищем, непрестижним, на відміну від сьогодення, коли вчити іноземну мову – круто, навчання підтримується державою і популяризується. І в недалекому майбутньому на державному рівні вивчення іноземної мови почнеться з закладу дошкільної освіти

Що ж до пріоритетів: іноземна мова вже є в БҚДО, освітній напрям «Мовлення дитини. Іноземна мова». На жаль, поки що у варіативному складнику стандарту дошкільної освіти. Про вивчення іноземної мови зазначається: «Мовленнєва компетентність у сфері іноземної мови – це оперування дитиною на базовому рівні основами іншомовних лексичних, фонетичних і граматичних знань у процесі аудіювання, діалогічного та монологічного мовлення» (БҚДО, 2021)

Ризиками є умови та реалії нашого з вами сьогодення – війна в країні, яка є і плачевною перспективою того, що через вимушену міграцію у світі вже з'являється більше білінгвів та поліглотів.

Окреслюючи перспективи, звернемося до законопроекту Президента України № 9432 про застосування англійської мови (Проект Закону, 2023). Зазначимо, що вивчення іноземної мови (англійської) запроваджуватиметься з дошкільного дитинства. Як базова освітня ланка, фундамент, дошкільна освіта покликана готувати дітей до дорослого життя

й передати естафету шкільному навчанню, а школа, в свою чергу, – закладам вищої освіти, і саме від дошкільного навчання залежить успішність особистості, а система дошкільної освіти є одним із провідних соціальних інститутів, які формують майбутню еліту суспільства.

Отже, результати практичного дослідження засвідчують сучасний стан сформованості іншомовної комунікативної компетентності як складника успішної міжособистісної взаємодії дітей дошкільного віку: визначені пріоритети, прорезюмовані ризики, з'ясовані перспективи білінгвального та мультилінгвального навчання.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні проблем білінгвізму та мультилінгвізму в умовах вимушеної міграції українців через повномасштабну війну з росією.

Література

1. Анкетування. URL : <http://surl.li/mppfh> (дата звернення: 10.10.2023).
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL : <https://goo-gl.me/hZbjk> (дата звернення: 10.10.2023).
3. Відео матеріали (посилання на два відео: місто/центр розвитку). URL : <http://surl.li/mppej> (дата звернення: 10.10.2023).
4. Шустак Ю. І. Глобалізація та англіцизми в українській мові. Студентські наукові записки. Серія «Філологічна». 2010. Випуск 3. С. 153–154 URL : <http://surl.li/mplvg> (дата звернення: 10.10.2023).
5. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. Загроженої мови. URL : <http://surl.li/mplut> (дата звернення: 10.10.2023).
6. Інтернет-конференція «Актуальні проблеми дошкільної освіти: виклики та пріоритети». 2023. URL : <http://surl.li/mppjl> (дата звернення: 10.10.2023).
7. Проект Закону про застосування англійської мови в Україні. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42201> (дата звернення: 10.10.2023).
8. Вікіпедія. Семюел Джонсон. URL : <http://surl.li/mpmfn> (дата звернення: 10.10.2023).
9. Вікіпедія. Список мов за кількістю носіїв. URL : <http://surl.li/duimw> (дата звернення: 10.10.2023).
10. Гаманюк В. А. Феномен багатомовності та його оцінка в суспільно-політичному контексті Німеччини. *Філологічні студії*. 2013. Випуск 9. URL : <http://surl.li/mpnlc> (дата звернення: 10.10.2023).
11. Filippi R., Bright P. A cross-sectional developmental approach to bilingualism: Exploring neurocognitive effects across the lifespan. *Ampersand*. Volume 10, 2023, 100097. URL : <https://goo-gl.me/VMSWZ> (дата звернення: 10.10.2023).
12. Massa E., Köpke B., El Yagoubi R. Age-related effect on language control and executive control in bilingual and monolingual speakers: Behavioral and electrophysiological evidence. *Neuropsychologia*. 2020, Feb 17:138:107336. doi: 10.1016/j.neuropsychologia.2020.107336. Epub 2020 Jan 8. URL : <http://surl.li/mpnau> (дата звернення: 10.10.2023).
13. [Skutnabb-Kangas](http://surl.li/mpnau) T. Bilingualism or not. 1981. 378 p ISBN 090502818X, 9780905028187 URL : <http://surl.li/mpnnew> (дата звернення: 10.10.2023).
14. Bruin A. de, Treccani B., and Della Sala S. Cognitive Advantage in Bilingualism: An Example of Publication Bias? *Psychol Sci*. 2015 Jun;26(6):944-6. doi: 10.1177/0956797615573759. Epub 2015 May 5. URL : <http://surl.li/mzunk> (дата звернення: 10.10.2023); URL : <http://surl.li/mpnbv> (дата звернення: 10.10.2023).

15. Paap K. R., Johnson H. A., Sawi O. Bilingual advantages in executive functioning either do not exist or are restricted to very specific and undetermined circumstances. *Cortex*. 2015 Aug;69, 265–278. doi: 10.1016/j.cortex.2015.04.014. Epub 2015 May 7. URL : <http://surl.li/mtaos> (дата звернення: 10.10.2023).

16. Sorace A., Ladd B. FAQ: Raising Bilingual Children. 1995. URL : <http://surl.li/mtapx> (дата звернення: 10.10.2023).

17. Learning language: New insights into how brain functions. *University of Delaware. ScienceDaily*, 8 May 2019. URL : <http://surl.li/mpnaj> (дата звернення: 10.10.2023).

18. Paap K. R., Greenberg Z. I. There is no coherent evidence for a bilingual advantage in executive processing. 2013. *Cogn Psychol*. 2013 Mar. 66(2). P.232-58 doi: 10.1016/j.cogpsych.2012.12.002. Epub 2013 Jan 28. URL : <http://surl.li/mtate> (дата звернення: 10.10.2023).

References

1. *Anketuvannia* [Questionnaire]. URL : <http://surl.li/mppfh> [in Ukrainian].

2. Pirozhenko, T. O. (2021). *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity (nova redaktsiia)* [Basic Component of Preschool Education (new edition)]. URL : <https://goo-gl.me/hZbjk> [in Ukrainian].

3. *Video materialy (posylannia na dva video: misto/tsentr rozvytku)* [Video materials (links to two videos: city/development center)]. URL: <http://surl.li/mppej> [in Ukrainian].

4. Shustak, Yu. I. (2010). *Hlobalizatsiia ta anhlytsyzmy v ukrainskii movi* [Globalization and Anglicisms in the Ukrainian Language]. *Studentski naukovi zapysky. Seriia «Filolohichna»*. Student scientific notes. Series «Philological», Issue 3, 153–154. URL : <http://surl.li/mplyq> [in Ukrainian].

5. Wikipedia (n.d.). *Material z Vikipedii – vilnoi entsyklopedii. Zahrozheni movy* [Material from Wikipedia – the free encyclopedia. Endangered languages]. URL : <http://surl.li/mplut> [in Ukrainian].

6. *Internet-konferentsiia «Aktualni problemy doshkilnoi osvity: vyklyky ta priorityty»* [Internet conference «Actual Issues of Preschool Education: Challenges and Priorities»]. URL : <http://surl.li/mppil> [in Ukrainian].

7. Zelenskyi, V. O. (2023). *Proekt Zakonu pro zastosuvannia anhliiskoi movy v Ukraini* [Draft Law on the Use of the English Language in Ukraine]. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42201> [in Ukrainian].

8. Wikipedia (n.d.). *Semiuel Dzhonson* [Samuel Johnson]. URL : <http://surl.li/mppmfj> [in English]

9. Wikipedia (n.d.). *Spysok mov za kilkistiu nosiiv* [List of Languages by Number of Speakers]. URL : <http://surl.li/duimw> [in Ukrainian].

10. Hamaniuk, V. A. (2013). *Fenomen bahatomovnosti ta yoho otsinka v suspilno-politychnomu konteksti Nimechchyny* [The Phenomenon of Multilingualism and its Evaluation in the Socio-Political Context of Germany]. *Filolohichni studii*. Philological studies, Issue 9. URL : <http://surl.li/mpncl> [in Ukrainian].

11. Filippi, R., Bright, P. (2023) *A cross-sectional developmental approach to bilingualism: Exploring neurocognitive effects across the lifespan*. Ampersand, volume 10, 100097. URL : <https://goo-gl.me/VMSWz> [in English].

12. Massa, E., Köpke, B., Yagoubi, R. El. (2020). *Age-related effect on language control and executive control in bilingual and monolingual speakers: Behavioral and electrophysiological evidence*. *Neuropsychologia*. 2020 Feb 17;138:107336. doi: 10.1016/j.neuropsychologia.2020.107336. Epub 2020 Jan 8. URL : <http://surl.li/mpnau> [in English].

13. Skutnabb-Kangas, T. (1981). *Bilingualism or not*. ISBN 090502818X, 9780905028187. URL: <http://surl.li/mpnew> [in English].

14. Bruin, A. de, Treccani, B., Della, S. S. (2014). *Cognitive Advantage in Bilingualism: An Example of Publication Bias?* Psychological Science, Volume 26, Issue 1. <https://doi.org/10.1177/0956797614557866> URL : <http://surl.li/mpnbv> [in English].

15. Paap, K. R., Johnson, H. A., Sawi, O. (2015). *Bilingual advantages in executive functioning either do not exist or are restricted to very specific and undetermined circumstances*. Cortex. URL : <http://surl.li/mtaos> [in English].

16. Sorace, A., Ladd, B. (1995). *FAQ: Raising Bilingual Children*. URL : <http://surl.li/mtapx> [in English].

17. University of Delaware (2019). *Learning language: New insights into how brain functions*. ScienceDaily, 8 May. URL : <http://surl.li/mpnaj> [in English].

18. Paap, K. R., Greenberg, Z. I. (2013). *There is no coherent evidence for a bilingual advantage in executive processing*. Cogn Psychol. 2013 Mar; 66 (2): 232-58. doi: 10.1016/j.cogpsych.2012.12.002. Epub 2013 Jan 28. URL : <http://surl.li/mtate> [in English].

АНОТАЦІЯ

У науковій публікації автори зазначають, що в умовах реалій сьогодення питання формування іншомовної комунікативної компетентності є надзвичайно актуальним й супроводжується підготовкою молодого покоління до комунікативної діяльності як в рідному, так і в іншомовному середовищах, що сприятиме їх успішній соціалізації в майбутньому. Підтвердженням цьому є законопроект № 9432 від 28.06.2023 р. «Про застосування англійської мови в Україні».

Метою авторського дослідження було представити отримані практичні результати сучасного стану сформованості іншомовної комунікативної компетентності як складника успішної міжособистісної взаємодії дошкільників; з'ясувати пріоритети, ризики та перспективи досліджуваного питання. У процесі дослідження були використані методи опитування та теоретичний метод педагогічного дослідження – аналіз наукової літератури.

Автори наукової статті наголошують на важливості мов у житті людства; звертаються до історичної ретроспективи стосовно виникнення та становлення англійської мови. Окрема увага приділена розгляду питання сенситивності дошкільного періоду для вивчення іноземної мови, зокрема звертається увага на анатомо-фізіологічні основи мовлення.

Розкривається питання білінгвізму: мовна політика суспільства, політичне забарвлення білінгвізму; білінгви та монолінгви і їх мовні здібності; вплив вивчення іноземної мови на загальний розвиток людини.

Цінність наукової розвідки становить авторське дослідження, результатами якого є відео-матеріали та результати анкетування, які засвідчили важливість вивчення англійської мови з дошкільного віку. Перспективи подальших наукових розвідок автори вбачають у дослідженні проблем білінгвізму та мультилінгвізму в умовах вимушеної міграції українців через повномасштабну війну з росією.

Ключові слова: англійська мова, іншомовна комунікативна компетентність, діти дошкільного віку